

ZAiKS.TEATR

biuletyn informacyjny | nr 4 | 2015

2 nowości w zasobach ZAiKS-u

- 2 Tomasz Śpiewak *Apokalipsa*
- 3 Maciej Wojtyzsko *Narodziny Fryderyka Demuth*
- 4 Iwan Wyrypajew *Karaoke Box*,
przekład Agnieszka Lubomira Piotrowska
- 5 Sofokles *Trylogia Tebańska (Król Edyp, Edyp
w Kolonos, Antygona)*, spolszczył Antoni Libera
- 7 Maria Kownacka *Plastusiowy pamiętnik*,
adaptacja Lech Chojnacki
- 8 *Szewczyk Dratewka* na podstawie baśni Janiny
Porazińskiej, adaptacja Monika Kalinowska

14 wydarzenia

16 nie przegap!

17 prawa do sztuk / biblioteka / kontakt

ZAiKS

Stowarzyszenie
Autorów

www.zaiks.org.pl

Alegoria wiosny | Nicolas Perelle | akwafora | ok. 1695 | źródło: Biblioteka Narodowa

SZANOWNI PAŃSTWO,

Mamy przyjemność zaprezentować Państwu czwarty numer naszego biuletynu ZAiKS.Teatr oraz poinformować, że prace nad nową stroną www.zaiksteatr.pl trwają pełną parą. Robimy wszystko, żeby już w czerwcu mogli Państwo korzystać z nowego serwisu, udostępniającego nie tylko materiały teatralne w zasobach ZAiKS-u, ale także pozwalającego wysłać zapytania o dostępność praw, występować o licencje czy zgłaszać różne formy twórczości scenicznej pod ochronę.

Z poważaniem

Redakcja

Tomasz Śpiewak

APOKALIPSA

role: 5K, 19M

(w prapremierze zagrało 8 aktorów)

prapremiera: 29 września 2014 / Nowy Teatr w Warszawie /
reżyseria: Michał Borczuch

Tomasz Śpiewak – dramaturg, tłumacz, autor adaptacji scenicznych. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Gutenberga w Moguncji i Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku. Na swoim koncie ma współpracę z wieloma reżyserami, m.in. z Robertem Wilsonem, Wojtkiem Klemmem, Natalią Korczakowską, Łukaszem Kosem, Remigiuszem Brzykiem, czy Anną Smolar. Wraz z Michałem Borczuchem Tomasz Śpiewak zrealizował spektakle *Zachodnie wybrzeże. Powrót na pustynię* Bernarda-Marie Koltèsa w Teatrze Polskim we Wrocławiu (2013), *Paradiso* w Teatrze Łąnia Nowa w Krakowie (2014) oraz *Apokalipsę* w Nowym Teatrze w Warszawie (2014).

Punktem wyjścia *Apokalipsy* jest ostatni wywiad przeprowadzony z reżyserem i pisarzem Pierem Paolem Pasolinim.

Włoski twórca mówi w nim o konieczności rewolucji, zmiany porządku społecznego, potrzebie odnowy i przewartościowania zachodniego świata. Następnego dnia jego okaleczone ciało zostaje znalezione na plaży, a o zabójstwo zostaje oskarżony jego towarzysz, 17-latek zarabiający na życie prostytutką. Dalej następują pozornie niepowiązane ze sobą sceny: aktorka, która nie potrafi zapłakać nad losem bezdomnego, uchodźcy-wampiry z Afryki przybijający do brzegów Europy, umierające na pustyni dziecko rozmawia ze słynnym fotografem, Oriana Fallaci odpowiada na list Pasoliniego, klóci się z pasażerami samolotu, czy powoli zapada się w chorobę i traci kontakt z rzeczywistością, Pasolini spotyka swojego kochanka i przyszłego mordercę etc., wszystko to składa się na opowieść o rozdzieranej konfliktami, nierównościami społecznymi i okrucieństwem współczesności. Kolaż scen w *Apokalipsie* ukazuje rzeczywistość, wobec

której życie w Europie, problemy i dyskusje ludzi z „pierwszego świata” brzmią nieprzyzwoicie, groteskowo i banalnie. Odwieczne powracający temat końca cywilizacji, odwrócenia ról, oczekiwania na rewolucję, która radykalnie i ostatecznie zmieni oblicze świata, zyskuje tu nowy wymiar. Tym razem słowa Pasoliniego i Fallaci, wampirów-uchodźców, czy dziecka umierającego z głodu na pustyni otwierają spektrum problemów, z którymi od lat syty zachód nie jest w stanie się uporać. Wszystko to podszyte jest czarnym humorem, bohaterowie pojawiają się w scenach-migawkach, rozgrywających się na wielu planach, w różnych miejscach: na pustyni, plaży, w środku miasta, na planie filmowym, czy w domu Oriany Fallaci, rozmawiają, przekomarzają się, snują absurdalne, a niekiedy filozoficzne rozważania. Wiele tematów zostaje poruszonych, problemów zarysowanych, jednak nic nie zostaje dopowiedziane ani dookreślone, gdyż jak sugeruje autor, sztuka nie zna rozwiązań i odpowiedzi na prawdziwe tragedie.

Maciej Wojtyszko

NARODZINY FRYDERYKA DEMUTH

role: 2K, 3M + czwórka dzieci
(2 dziewczynki, 2 chłopców)

prapremiera: 25 października 2014 / Teatr im. Juliusza
Słowackiego w Krakowie / reżyseria: Maciej Wojtyszko

Maciej Wojtyszko (ur. 1946) – reżyser teatralny, filmowy i telewizyjny, pisarz, autor sztuk, komiksów i filmów animowanych. Wykładowca i dziekan Wydziału Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie. Opiekun merytoryczny w Szkole Aktorskiej Haliny i Jana Machulskich. Autor między innymi książek dla dzieci i młodzieży: *Antycyponek*, *Synteza*, *Bromba i inni*, *Tajemnica szyfru Marabuta*, *Bambuko czyli skandal w Krainie Gier*, *Saga rodu Kłaptunów*, *Bromba i filozofia*, *Szczyty wtajemniczenia, czyli sabaty i posiedzenia* oraz *Trzynaste piórko Eufemii*, a także dramatów *Bulhakow*, *Chryje z Polską czyli rzecz o Stanisławie Wyspiańskim*, *Żelazna konstrukcja*, *Grzechy starości*, *Skarby i upiory*, *czyli hrabia opętany*, *Epilog*, *Dowód na istnienie drugiego*, *Narodziny Fryderyka Demuth*.

Akcja sztuki rozgrywa się w Londynie, dokąd przenosi się rodzina Karola Marksa – ciężarna żona Jenny von Westphalen (arystokratka, która dla męża porzuciła przywileje i komfort życia wyższych sfer), czwórka dzieci i służąca Helena Demuth zwana Lenchen.

Marks pracuje nad *Kapitałem* – nigdy nieukończonym dziełem życia, klepie biedę, sprzedaje rodowe srebra żony i zaciąga bezzwrotne pożyczki od swojego towarzysza Fryderyka Engelsa. Jego rodzina zmaga się z coraz gorszymi warunkami bytowymi, brakiem pieniędzy na podstawowe potrzeby, jednak Jenny jest przekonana o słuszności misji swojego męża i zgadza się na wszelkie wyrzeczenia. Sama również stara się pomóc – przepisując rękopisy Marksa. Gdy w desperacji postanawia szukać pomocy u zamożnych krewnych i wyjeżdża na dwa tygodnie, Marks zdradza pocziwą Jenny ze służącą. Helena zachodzi w ciążę. Ten skandal zniszczyłby nie tylko związek Karola i Jenny, ale pogrzyłby cały ruch i ideę

rewolucji proletariackiej. Marks nie zamierza więc przyznawać się do romansu, chce, by po raz kolejny Engels uratował jego rodzinę i dobre imię. Jenny domyśla się prawdy, jednak tak bardzo ufa mężowi, że daje się przekonać. Ostatecznie uspokaja się, gdy Engels przyznaje się do ojcostwa. Na świat przychodzi Fryderyk Demuth, który zostaje oddany na wychowanie do innej rodziny. Engels łoży na utrzymanie chłopca, ale nie nawiązuje z nim więzi. Dopiero na łóżu śmierci wyznaje prawdę najmłodszej córce Marksów, by wytłumaczyć swój brak zainteresowania Fryderykiem. Helena służy u Marksów aż do śmierci Jenny i Karola, a po ich odejściu opiekuje się swoim niedoszłym kochankiem Engelsem. Maciej Wojtyszko portretuje ojców rewolucji proletariackiej jako zwykłych, pełnych wad i dziwactw śmiertelników, walczących nie tylko o wielkie ideały, które porwą tłumy, ale po prostu – o przetrwanie kolejnego dnia.

Iwan Wyrypajew

KARAOKE BOX

przekład z rosyjskiego:

Agnieszka Lubomira Piotrowska

role: 1K, 2M

prapremiera: 14 lutego 2015 / Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie / reżyseria: Aneta Groszyńska

Iwan Wyrypajew (ur. 1974) – rosyjski dramaturg, aktor, reżyser teatralny i filmowy. Absolwent wydziału aktorskiego Akademii Teatralnej w Irkucku, studiował reżyserię w Wyższej Szkole Teatralnej im. Szczukina w Moskwie. W 1998 założył w Irkucku teatr Przestrzeń Gry, który został zlikwidowany z powodu trudności finansowych i nieprzychylności władz po premierze swej kontrowersyjnej sztuki *Sny*. Reżyser przeniósł się do Moskwy, gdzie od 2001 współpracuje w moskiewskim Teatr.doc. Międzynarodowy rozgłos przyniósł mu dramat *Sny* oraz debiut filmowy *Euforia*, wyróżniony na festiwalach filmowych w Wenecji i Warszawie. Laureat nagrody Paszport „Polityki” w 2012 roku w kategorii „Teatr”. W swoim dorobku ma sztuki teatralne: *Sny* (1999), *Miasto gdzie ja* (2001), *Walentyński*

(2001), *Tlen* (2003, także film w reżyserii Wyrypajewa z 2009 r.), *Księga Rodzaju № 2* (2004), *Lipiec* (2006), *Taniec „Delhi”* (2009), *Ufo. Kontakt* (2010).

Agnieszka Lubomira Piotrowska – tłumaczka literatury rosyjskiej, znawczyni teatru i kultury rosyjskiej, kuratorka projektów teatralnych w Polsce i Rosji. Tłumaczyła m.in. powieści Władimira Sorokina, Wiktora Jerofiejewa, dramaturgię klasyczną (Antona Czechowa, Nikołaja Gogola, Michaiła Sałtykowa-Szczedrina, Aleksandra Puszkina) i współczesną (Iwana Wyrypajewa, Jewgienija Griszkowca, Wasilija Sigariewa, braci Presniakow, Pawła Priażko i in.). Pracowała jako redaktorka w miesięczniku „Literatura na Świecie”, współtwórczyni i dyrektorka artystyczna Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Demoludy w Olsztynie (w latach 2006-2008), jurorka w konkursach dramaturgicznych w Jekaterynburgu, Mińsku i Permie. Kuratorka „części wschodniej” na Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym „Konfrontacje” w Lublinie; kuratorka Festiwalu „Da! Da! Da! Współczesny Teatr, Dramat i Performans z Rosji” w Warszawie w 2013; autorka idei i kuratorka Festiwalu Kolady w Warszawie w 2014. Członkini jury na Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym Kolyada Plays w Jekaterynburgu oraz na Międzynarodowym Festiwalu Teatru i Filmu TEXTURE w Permie. Laureatka Nagrody Stowarzyszenia Autorów ZAiKS „za wybitne osiągnięcia w dziedzinie przekładu literatury rosyjskiej na język polski”.

Karaoke box to popularna w Chinach rodzinna rozrywka. Wynajmuje się niewielką przestrzeń –

„karaoke box” z kanapą, stolikiem i z zestawem do wspólnego śpiewania znanych piosenek.

W sztuce Iwana Wyrypajewa w kabinie karaoke spotykamy parę androidów – kobietę i mężczyznę. Androidy wykonują (raczej czytają niż śpiewają) wyświetlane na ekranie teksty do muzyki. Nie są to jednak popularne piosenki, ani jak zaznacza autor, wiersze, a proza poetycka. Utwory mówią o miłości, samotności, Bogu i śmierci. Androidy przemieszczają się po kabinie, kładą na podłodze i kanapie, na ich plecach pojawiają się ekrany, a z piersi puszczane są projekcje, będące ilustracją lub komentarzem do tekstów. Widzowie mogą wraz z bohaterami wykonywać utwory wyświetlane na ekranie. Androidy są bardzo ludzkie, zdaje się, że ich rozbłyśkiwanie w różnych kolorach jest wyrazem ich emocji. Cały seans karaoke przypomina raczej medytację nad losem niż rozrywkę. Po wykonaniu kilku utworów Androidy kładą się w ciszy na podłodze: „Wychodzą z nich dwa promienie. Na suficie wyświetlany jest film o kobiecie i mężczyźnie. Film się kończy. Promienie znikają. Androidy wstają. Idą na kanapę”. Za chwilę wejdzie Chińczyk administrator, by posprzątać kabinę przed przyjściem kolejnych klientów.

Sofokles

TRYLOGIA TEBAŃSKA (KRÓL EDYP, EDYP W KOLONOS, ANTYGONA)

spolszczył

Antoni Libera

premiera: *Król Edyp* – 4 lipca 2014 / Teatr Dramatyczny
w Warszawie / reżyseria: Jakub Krofta

Sofokles (496–406 p.n.e.) – tragediopisarz grecki, jeden z trzech wielkich tragików starożytnych (obok Ajschylosa i Eurypidesa). Był synem bogatego wytwórcy broni. Brał czynny udział w życiu politycznym Aten. Pełnił również funkcje kapłańskie. Dzięki niemu wprowadzono kult boga uzdrowiciela – Asklepiosa. Po raz pierwszy zwyciężył w agonie dramatycznym w 468 tragedią *Triptolemos* (nie zachowaną), wygrywając z Ajschylosem i od razu osiągając sławę. Później laury zdobywał jeszcze 24 razy. Łącznie napisał ok. 120 sztuk (90 dramatów i 30 dramatów satyrowych). Do czasów współczesnych w całości zachowało się 7 tragedii: *Ajas*, *Antygona* (442 p.n.e.), *Edyp król* (?429 p.n.e.), *Trachinki*, *Elektra* (?418 p.n.e.), *Filoktet* (409 p.n.e.), *Edyp w Kolonie* (?401 p.n.e.), 400 wierszy dramatu satyrowego *Tropiciele* (opowieść o Hermesie, który skradł stado krów Apolinowi) oraz liczne fragmenty.

Antoni Libera (ur. 1949) – pisarz, tłumacz, reżyser. Przetłumaczył znaczną część twórczości Samuela Becketta, w tym wszystkie jego dramaty, które również wystawiał w kraju i zagranicą. Przetłumaczył także *Makbeta* Shakespeare’a, *Fedre* Racine’a i *Salome* Wilde’a. Autor powieści *Madame* (1998), głównej laureatki konkursu wydawnictwa Znak i finalistki międzynarodowej OMPAC Dublin Literary Award 2002, oraz prozy autobiograficznej *Godot i jego cień* (2009) o fascynacji literaturą i osobą Becketta. Ostatnio wydał tryptyk *Niech się panu darzy* (2013).

Od połowy XIX wieku przekładano Sofoklesa co najmniej 15 razy. Większość tłumaczeń wyszła spod pióra filologów klasycznych i cechował je manieryzm i upodobanie do archaizmów, co skutkowało brakiem prostoty i komunikatywności. Przekład Libery jest próbą przywrócenia tej prostoty. W zaproponowanej przez niego formie językowej tragedie Sofoklesa brzmią, jakby napisane były dzisiaj. Autor nazywa je spolszczeniem. Wybrał 11-zgłoskowiec jako najlepszy do oddania rytmicznego toku greckiej tragedii z przeznaczeniem głównie dla środowiska teatralnego. Tłumaczenie na podstawie dwujęzycznego angielskiego wydania opracowanego przez Hugh Lloyd-Jonesa oraz poetyckiego przekładu Roberta Faglesa.

KRÓL EDYP

(role: 5 M, 1K, chór)

Edyp od wielu lat jest królem Teb, mężem Jokasty, wdowy po Lajosie. Nie wie, że Jokasta jest jego matką, a tajemniczy morderca, który zgładził króla Lajosa, to on sam. Na Teby spada zaraza. Okazuje się, że plaga jest karą za to, że w mieście przebywa morderca Lajosa. Edyp postanawia znaleźć zbrodniarza. Wzywa na pomoc wieszczka Terezjasza, który daje mu do zrozumienia, że to on sam jest tym, kogo szuka. Jokasta bagatelizuje i wyśmiewa wyjaśnienia Terezjasza, opisuje gdzie i jak zamordowano Lajosa. Król jest przerażony, bo opowieść zgadza się ze wspomnieniem zabójstwa, jakiego dokonał wiele lat temu. W tym czasie do Teb przybywa posłaniec z wieścią o śmierci Polibosa, którego Edyp uważał za swojego ojca i którego z powodu przepowiedni opuścił. Posłaniec wyjaśnia, że ucieczka Edypa była niepotrzebna, bo Polibos nie był jego ojcem, wziął Edypa na wychowanie od pasterza, który go znalazł jako niemowlę. Jokasta zaczyna domyślać się okrutnej prawdy i usiłuje przeszkodzić królowi w spotkaniu ze starym pasterzem. Gdy to się nie udaje, popełnia samobójstwo, a Edyp po odkryciu prawdy wydłubuje sobie oczy i opuszcza miasto.

EDYP W KOLONOS

Tragedia ukazuje ociemniałego Edypa jako dobrowolnego wygnańca u kresu sił, od lat poza Tebami, którego od kraju do kraju prowadzi córka Antygona. W Tebach trwa konflikt pomiędzy synami Edypa, Eteoklesem i Polinejkesem. Według wyroczni zwycięży ten z braci, którego pobłogosławi ojciec, a Teby doznają szczęścia tylko jeśli spocznie w nich ciało Edypa, jeśli nie – rozkwitną Ateny. Edyp przebywa w gaju poświęconym Furiom/ Eumenidom i nie daje się namówić Kreonowi na powrót. A następnie znika w tajemniczy sposób i nie wiadomo, w jakich okolicznościach umiera.

ANTYGONA

Akcja tragedii rozgrywa się w Tebach. Mieszkańcy miasta właśnie wygrali wojnę z wrogimi wojskami. W walkach zginęło dwóch braci z królewskiego rodu: Eteokles i Polinejkes. Pierwszy jako bohater – obrońca ojczyzny, drugi jako tchórz. Antygona, siostra Polinejkesa i Eteoklesa, łamie zakaz władcy Teb, Kreona, i dokonuje symbolicznego pogrzebu brata – zdrajcy państwa, Polinejkesa. Zostaje za to skazana na śmierć. Kreon nie daje się przekonać do odstąpienia od okrutnego wyroku, chociaż proszą go o to jego syn i narzeczony pięknej Antygony – Hajmon. Księżniczka zostaje zamurowana w grobowcu. Tam popełnia samobójstwo. Ginie także Hajmon, który przebija się mieczem. Na wieść o tym samobójstwo popełnia także Eurydyka, matka Hajmona i żona okrutnego władcy. W zakończeniu tragedii Kreon to człowiek całkowicie złamany przez los, którego wyroki okazały się dla niego wyjątkowo nieprzychylne.

SOLARIZE

libretto:

Andrzej Szpindler

Opera kameralna na 3 aktorów,
orkiestrę kameralną i elektronikę

role: 1K, chór

prapremiera: 26 kwietnia 2013 / Teatr Wielki Opera
Narodowa / reżyseria: Krzysztof Garbaczewski

Andrzej Szpindler (ur. 1985) – poeta, slamer, autor tomiku *Oko chce bardziej, niż chce tego wątrobą!* (wyd. Ha!art) oraz libretta *Solarize* do utworu Marcina Stańczyka.

Marcin Stańczyk (ur. 1977) – kompozytor, wykładowca Akademii Muzycznej w Łodzi, gdzie w 2013 roku otrzymał tytuł doktora sztuki. Absolwent prawa na Uniwersytecie Łódzkim, teorii muzyki i kompozycji w Łódzkiej Akademii Muzycznej, studiów podyplomowych w Accademia Nazionale di Santa Cecilia w Rzymie. Jego utwory były wykonywane w renomowanych ośrodkach muzyki współczesnej, m.in. na festiwalach: La Biennale di Venezia, Bang On a Can Marathon, MATA i Noise Non-ference w Nowym Jorku, season IRCAM w Paryżu, Gaudeamus Musik Week w Amsterdamie, Les Espaces Sonores w Bazylei, Rondo w Mediolanie, Warszawska Jesień, Sacrum Profanum, a także w Chinach i Japonii. Jest zdobywcą prestiżowej nagrody kompozytorskiej Toru Takemitsu Award.

***Solarize* to utwór skomponowany przez Marcina Stańczyka z librettem Andrzeja Szpindlera. Bohaterem surrealistycznego i poetyckiego tekstu jest malarz, didżej i raper Leon Botha.**

Pochodzący z RPA twórca zmarł w 2011 roku, w dniu swoich 26 urodzin. Botha cierpiał na progerię – chorobę powodującą bardzo szybkie starzenie się organizmu, które prowadzi do przedwczesnej śmierci (przeciętnie chorzy dożywają wieku 13 lat). Twórczość i osoba Leona Bothy stały się znane za sprawą występu didżeja w tele-dysku kapsztadzkiego zespołu Die Antwood, który zyskał niezwykłą popularność na platformie Youtube. „Był człowiekiem i artystą, który starał się być wolny w tym co robi, bez względu na ograniczenia, którym podlega każdy” – opowiada Stańczyk – „Wkroczył w świat mody, ale w krótkim czasie właśnie ona stała się jego fatum. Być może oddając się jej, udało mu się przekroczyć barierę śmierci, ale jednocześnie ona go zabiła”. (na podstawie artykułu *Energia solarna przejmując Teatr Wielki* Filipa Lecha, culture.pl)

Maria Kownacka

PLASTUSIOWY PAMIĘTNIK

adaptacja:

Lech Chojnacki

role: 7K, 12M

prapremiera: 6 grudnia 2014 r. / Teatr Baj w Warszawie /
reżyseria: Lech Chojnacki

Maria Kownacka (1894–1982) – pisarka, tłumaczka z języka rosyjskiego, autorka sztuk teatralnych i słuchowisk radiowych dla dzieci, debiutowała w 1919 r. w czasopiśmie „Płomyk”. Autorka serii książek o przygodach Plastusia: *Plastusiowy pamiętnik* (1936), *Przygody Plastusia* (1957) i *Plastusiowo* (1963) oraz m.in. *Rogasia z Doliny Rostoki* (1957) czy *Entliczka pentliczka* (1950).

Lech Chojnacki – aktor, reżyser, autor adaptacji scenicznych i artykułów publikowanych w „Pamiętniku Teatralnym” i „Teatrze Lalek”. Absolwent Wydziału Lalkarskiego w Białymstoku, PWST im. A. Zelwerowicza w Warszawie,

w 2001 roku uzyskał dyplom reżysera teatrów lalkowych. Współpracował z Teatrem Pleciuga w Szczecinie i Teatrem Animacji w Jeleniej Górze, od 1995 roku prowadzi autorski Teatr Bis. Reżyserował w teatrach lalkowych w: Bielsku-Białej, Jeleniej Górze, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu oraz w teatrze dramatycznym w Tarnowie.

Sceniczna adaptacja utworu dla dzieci Marii Kownackiej. Bohate- rem *Plastusiowego Pamiętnika* jest ludzik z plasteliny Plastuś, który wraz z Tosią i mieszkańcami piór- nika przeżywa liczne przygody.

Pióro, stalówki, kałamarz, ołówek, scyzoryk, gumka myszka i Plastuś przyjaźnią się i przekonują, towarzysząc swojej właścicielce w domu i szkole. Historie Plastusia snuje *Plastusiowy Pamiętnik*, który przez całą sztukę poszukuje głównego bohatera swoich opowieści.

Najpierw opowiada o Zosi, koleżance Tosi, która tak niezdarnie posługuje się pożyczonymi przyborami, że gryzie ołówek, łamie stalówkę, robi

kleksy w zeszytce i rani się scyzorykiem. Nauczycielka jest przekonana, że to sprawka Tosi, jednak jej koleżanka przyznaje się do winy i dziewczynka wychodzi z sytuacji obronną ręką. Gdy Tosia jest chora i zostaje w domu, Plastuś szaleje w swoim czerwonym samochodzie z pudełka od zapalek i szpilek od nici. Przed Bożym Narodzeniem dzieci robią w szkole ozdoby choinkowe, wśród łańcuchów ze słomek i bibuły znajduje się też miejsce dla Plastusia. Plastelinowy ludzik jest dumny, że jako jedyny z piórnika ozdobi choinkę, jednak pewnego dnia zostaje zabrany przez szkolnego łobuza Witka. Zrozpaczona Tosia pisze ogłoszenie i obiecuje znalazcy Plastusia nagrodę. Witek nie jest jednak zainteresowany naklejkami, sam wybiera nagrodę z piórnika i staje się ofiarą scyzoryka, który broni się i rani chłopca. Witek oddaje Tosi Plastusia bez żadnej rekompensaty. Szczęśliwy ludzik mówi, że chce już zawsze mieszkać w piórniku Tosi. A niepokieszony Pamiętnik, który wciąż nie może odnaleźć swojego bohatera, przyznaje, że dziewczynka jest już dorosła i nie używa swoich dawnych przyborów, on nie traci jednak nadziei na odnalezienie Plastusia.

Janina Porazińska

SZEWczyk DRATEWKA

adaptacja:

Monika Kalinowska

role: 5K, 2M

Janina Porazińska (1888–1971) – poetka, prozaiczka, tłumaczka literatury szwedzkojęzycznej. Studiowała na Wydziale Przyrodniczym UJ w Krakowie. W 1903 roku debiutowała jako poetka na łamach pisma „Wędrowiec”. Założycielka pisma „Płomyk” i współpracowniczka czasopism dla dzieci: „Przyjaciół Dzieci”, „Promyk” i „Promyczek”, w latach 1927–1939 redaktorka czasopism „Płomyczek”, „Słonko” i „Poranek”. Twórczość Janiny Porazińskiej inspirowana jest polskim folklorem, wątki baśniowe czerpała z podań ludowych, przypowieści i pieśni. Jest autorką opracowania dla dzieci fińskiego eposu narodowego *Kalevala*. W dorobku Janiny Porazińskiej znajdują się m.in. utwory *W Wojtusiowej izbie*, *Kopciuszek*, *Legendy*, *Smyku smyku na patyku*, *Bajdurki*, *Za górą, za lasami...*, *Czarodziejska księga*, *Szewczyk Dratewka*.

Monika Kalinowska – dziennikarka łódzkiego oddziału TVP, autorka i reżyserka programów dla dzieci: *Kolory*,

Papierowy teatrzyk, *Kraina Tośmo*, a także programu dla dzieci niesłyszących, ich rodziców i opiekunów *Supelkowe ABC* oraz programu mieszkaniowego *Podaj cegłę*.

Baśń Janiny Porazińskiej zaadaptowana na potrzeby programu telewizyjnego „Papierowy teatrzyk”.

Program Moniki Kalinowskiej pokazuje dzieciom, jak za pomocą dostępnych materiałów własnoręcznie stworzyć teatr: scenografię, kostiumy, kukielki i rekwizyty, a następnie wystawić własne przedstawienie.

Szewczyk Dratewka – młody, ubogi szewc wędruje przez las i trafia na zniszczone mrowisko. Mrówki pracują w popłochu, próbując naprawić szkody wyrządzone przez niedźwiedzia. Szewczyk pochyla się nad ich nieszczęściem, szybko i sprawnie pomaga im naprawić kopiec. Mrówki obiecują odwdziżyć się szewczykowi, gdy będzie w potrzebie. Następnie Dratewka staje przed drzewem, po którym spływa miód, tym razem niedźwiedź zaatakował dziuplę. Pszczoły uwijają się bezradnie, więc szewc uprzęta znisz-

czenia. Również pszczoły deklarują swoją pomoc Dratewce. Kiedy szewczyk spotyka kaczki, nie waha się podzielić z nimi chlebem. Kaczki są gotowe odwdziżyć się, jeśli szewczyk będzie ich potrzebował.

Tymczasem Dratewka dociera do miasteczka, w którym czarownica więzi piękną pannę w wieży. Mimo wielu prób żadnemu ze śmiałków nie udało się wykonać zadań i odgadnąć zagadki wymyślonych przez czarownicę. Dratewka postanawia spróbować swoich sił. Pierwszym zadaniem jest oddzielenie maku od piasku. Szewczyk musi zdążyć do świtu, szybko rozumie, że to praca niemożliwa do wykonania w tak krótkim czasie. Jednak z pomocą przychodzą mu mrówki. Czarownica jest zaskoczona sprawnością szewczyka. Drugim wyzwaniem jest znalezienie złotego klucza zagubionego w stawie. Tym razem Dratewkę z opresji ratują kaczki. Ostatnim zadaniem jest rozpoznanie panny uwięzionej w wieży. Przychodzi pora na spłatę długu wdzięczności pszczoł. Owady wskazują pannę, czarownica zamienia się w kruka, a szewczyk pojmuje dziewczynę za żonę.

SPIS UTWORÓW SCENICZNYCH ZAREJESTROWA- NYCH W ZAiKS-ie

grudzień 2014 – luty 2015

dramat polski

Danuta Markowska-Resich ***Kawa z kalwadosem***, dramat, role: 1K, 1M

Tomasz Man ***Królewna Śnieżka***, dramat dla dzieci (sztuka lalkowa), role: 3K, 3M

Tomasz Śpiewak ***Koń, kobieta i kanarek***, dramat, role: 6K, 8M

Anna Wakulik ***Wasza wysokość***, dramat, role: 2K, 2M

Zbigniew Stryj ***Wysokie napięcie***, komedia, role: 1K, 2M

Janusz Tartyło ***Słoneczniki Van Boga***, komedia, role: 6K, 3M

Patrycja Nowak ***Ptaki-Dziwaki***, dramat dla dzieci, role: 7 postaci

dramat obcy — przekłady

Noël Coward ***Medium***, z angielskiego przełożył Andrzej Nejman, komedia, role: 5K, 2M

Martin Baltscheit ***Lepsze lasy***, z niemieckiego przełożyła Lila Mrowińska-Lissewska, dramat dla dzieci, role: 2K, 3M

Nicola Billon ***Słoniowa piosenka***, z francuskiego przełożyła Bogusława Frosztęga, dramat, role: 2K, 2M

Jarosława Pulinowicz ***Chór Charona***, z rosyjskiego przełożyła Agnieszka Lubomira Piotrowska, dramat, role: 3K, 5M

Georgi Tenew ***Zły książę***, z bułgarskiego przełożyła Hanna Karpińska, dramat, role: 1K, 5M

sluchowiska

Kazimierz Orłó **Wybory pana burmistrza**, sluchowisko, role: 2K, 14M

Tadeusz Rózewicz **Kartoteka**, scenariusz sluchowiska Tomasz Man, role: 5K, 7M

Wojciech Bogusławski **Dowód wdzięczności narodu**, scenariusz sluchowiska Iwona Malinowska, Bogumiła Prządka, role: 4K, 7M

Albert Camus **Kaligula**, scenariusz sluchowiska Waldemar Modestowicz, role: 2K, 11M

adaptacje

Isaac Bashevis Singer **O karpniu, kozie i trąbce, która gasiła pożary**, adaptacja Henryka Królikowska, autor piosenek Maciej Wojtyszek, autor muzyki Piotr Moss, scenariusz widowiska muzycznego dla dzieci, role: tekst wieloobsadowy

Hans Christian Andersen **Królowa śniegu**, adaptacja Tomasz Konina, role: 11 postaci

Thomas Bernhard **Wycinka Holzfällen**, adaptacja Krystian Lupa, role: 6K, 7M

Maria Niklewiczowa **Troje głupeasów**, adaptacja Monika Kalinowska, role: 9 postaci

Wilhelm i Jacob Grimm **Kopciuszek**, adaptacja Monika Kalinowska, role: 9 postaci

Wilhelm i Jacob Grimm **Królowna Śnieżka**, adaptacja Monika Kalinowska, role: 8 postaci

Kornel Makuszyński, Marian Walentynowicz **Koziołek Matołek**, adaptacja Cezary Żołyński, role: tekst wieloobsadowy

libretta

Mała syrenka, libretto Szymon Jachimek, bajka muzyczna, role: tekst wielopostaciowy

Prześliczna Wiołonczelistka, libretto Kinga Piechnik, musical, role: 4K, 5M

Giacomo Puccini **Tosca**, opracowanie libretta na tablicę świetlną Dorota Sawka, opera, role: 1K, 11M

Giuseppe Verdi **Traviata**, opracowanie libretta na tablicę świetlną Rafał Domagała, Dorota Sawka, opera, role: tekst wieloobsadowy

Józef Jan Gałęcki **Balowanie na polanie**, scenariusz widowiska muzycznego dla dzieci, role: tekst wieloobsadowy

Jan Krutul **Królowna Śnieżka**, musical, role: tekst wieloobsadowy

Stephen Sondheim **Niedziela w parku z Georgem**, przekład libretta Agata Wyszogrodzka, Daniel Wyszogrodzki, musical, role: 9K, 8M

Karol Urbański **Dzieje grzechu**, na motywach powieści Stefana Żeromskiego, libretto baletowe, role: utwór wieloobsadowy

bajki

Lilia wodna – Papierowy Teatrzyk według Marii Niklewiczowej adaptacja Monika Kalinowska, dramat dla dzieci, sztuka lalkowa, role: tekst wieloobsadowy

Trzy piórka – Papierowy Teatrzyk

według Wilhelma Grimma, Jacoba Grimma
adaptacja Monika Kalinowska, dramat dla dzieci,
sztuka lalkowa, role: tekst wieloobsadowy

Czerwony Kapturek – Papierowy

Teatrzyk według Wilhelma Grimma,
Jacoba Grimma adaptacja Monika Kalinowska,
dramat dla dzieci, sztuka lalkowa, role: tekst
wieloobsadowy

Król Drozdobrody – Papierowy

Teatrzyk według Wilhelma Grimma,
Jacoba Grimma, adaptacja Monika Kalinowska,
dramat dla dzieci, sztuka lalkowa, role: tekst
wieloobsadowy

Trzy siostry u Władcy Wichrów

– **Papierowy Teatrzyk** według Marii
Niklewiczowej adaptacja Monika Kalinowska,
dramat dla dzieci, sztuka lalkowa, role: tekst
wieloobsadowy

Dlaczego woda morska jest słona?

– **Papierowy Teatrzyk** według Marii
Niklewiczowej adaptacja Monika Kalinowska,
dramat dla dzieci, sztuka lalkowa, role: tekst
wieloobsadowy

Szczęście – Papierowy Teatrzyk według
Marii Niklewiczowej adaptacja Monika
Kalinowska, dramat dla dzieci, sztuka lalkowa,
role: tekst wieloobsadowy

Anna Bernat, Michał Ciechan **Grosikowie**,
bajka, role: 4 postaci

Andrzej Marek Grabowski **Historia chorego
królewicza i kuchciomaga**, bajka dla dzieci,
role: 6 postaci

Andrzej Marek Grabowski **Bajka o wężu
i strachu**, bajka dla dzieci, role: 6 postaci

inne

Wędrowanie, tryptyk według Stanisława
Wyspiańskiego, opracowanie i scenariusz
Krzysztof Jasiński (cz. I *Wesele*, cz. II *Wyzwolenie*,
cz. III *Akropolis*), role: tekst wieloobsadowy

Dariusz Kamiński **Wybierz Osiecką raz
jeszcze**, scenariusz kabaretu, role: 3K, 4M

Jerzy Zoń **Chór sierot**, scenariusz widowiska
muzycznego, role: 6K, 4M

Miny Polskie, na podstawie tekstów Wojciecha
Bogusławskiego, Witolda Gombrowicza i Stani-
sława Wyspiańskiego scenariusz Mikołaj Gra-
bowski i Tadeusz Nyczek, role: 7K, 10M

W MIESIĘCZNIKU „DIALOG” UKAZAŁY SIĘ:

numer 12/2014

John Osborne *Ten diabeł, co w nim siedzi*,
z angielskiego przełożyła Małgorzata Semil
(role: 3K, 5M)

numer 1/2015

Iwan Wyrypajew *Pijani*, z rosyjskiego
przełożyła Agnieszka Lubomira Piotrowska
(role: 6K, 8M)

numer 2/2015

Florian Zeller *Ojciec*, z francuskiego przełożyła
Bogusława Frosztęga
(role: 3M, 3K)

ODESZLI

26 grudnia 2014 zmarł **Stanisław Barańczak**
(ur. 1946) wybitny poeta, jeden z najważniejszych twórców Nowej Fali, krytyk literacki, tłumacz, działacz Komitetu Obrony Robotników. Od 1981 roku na emigracji w Stanach Zjednoczonych. Jako tłumacz poświęcał się szczególnie barokowej poezji metafizycznej, która do pewnego stopnia ukształtowała jego własny styl poetycki, ale także tekstom Emily Dickinson, Elizabeth Bishop czy noblisty Seamusa Heaney, a nawet piosenkom Beatlesów. Największą sławę translatorską przyniosły mu przekłady dramatów Williama Shakespeare’a.

Dnia 12 kwietnia 2015 roku odszedł zasłużony dla kultury polskiej **Jan Majdrowicz**, autor librett baletów i musicali, reżyser. Wieloletni członek Stowarzyszenia Autorów ZAiKS. W latach 1988–2005 członek władz stowarzyszenia. Prezes Oddziału Warszawskiego Związku Autorów i Kompozytorów ZAKR, a następnie Prezes ZG ZAKR-u i Agencji Autorskiej. Sekretarz Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych i Towarzystw Naukowych. Założyciel Fundacji Artgard i redaktor naczelný kwartalnika „Polish Culture”. Odznaczony Medalem i Odznaką Honorową ZAiKS-u.

WYDARZENIA

grudzień 2014 – kwiecień 2015

W grudniu 2014 ukazał się numer specjalny miesięcznika „Dialog” zawierający selekcję **SZTUK O WOLNOŚCI** na 25-lecie odzyskania przez Polskę suwerenności.

Na początku stycznia 2015 Teatr Miejski im. Witolda Gombrowicza w Gdyni ogłosił, że **217 Z NADESŁANYCH SZTUK ZOSTAŁO ZAKWALIFIKOWANYCH**, pod względem formalnym, do udziału w ósmej edycji konkursu o Gdyńską Nagrodę Dramaturgiczną. Do końca lutego trzyosobowa Komisja Artystyczna w składzie: Anna Zalewska-Uberman, Mirosław Baran i Wojciech Owczarski, wyłoni spośród nadesłanych sztuk 40 tytułów, które przejdą do

półfinału. Ogłoszenie wyników pierwszego etapu nastąpi na początku marca. Następnie, pięcioosobowa Kapituła GND w składzie: Dorota Sajewska, Jacek Kopciński, Grzegorz Niziołek, Piotr Olkusz, Jerzy Stuhr wybierze maksymalnie pięć tytułów, nominowanych do finału. Nazwiska finalistów poznamy w połowie kwietnia. Rozstrzygnięcie konkursu 8. Gdyńskiej Nagrody Dramaturgicznej nastąpi 23 maja 2015 roku, podczas 10. Festiwalu Polskich Sztuk Współczesnych R@Port. Do rąk zwycięzcy trafi statuetka oraz 50 tysięcy złotych. W dniach 18-22 maja 2015 roku odbędą się czytania/pokazy warsztatowe sztuk nominowanych do finału konkursu.

7 STYCZNIA 2015 ROKU OGŁOSZONO WYNIKI ZAMKNIĘTEGO KONKURSU NA UTWÓR DRAMATYCZNY DLA TEATRU TV

zorganizowanego przez Telewizję Polską i Stowarzyszenie Autorów ZAiKS. Jury w składzie: Agnieszka Glińska, Krzysztof Domagalik, Tomasz Łubieński, Wojciech

Majcherek, Eustachy Rylski) po przeczytaniu 19 sztuk konkursowych przyznało: I nagrodę w wysokości 15 tys. zł Markowi Pruchniewskiemu za sztukę *Ciało moje*, II nagrodę i 10 tys. zł Cezaremu Harasimowiczowi za *Ostatnią misję Lecha W.*; III nagrodę i 6 tys. zł Zycie Rudzkiej za sztukę *Mamka*. Jury przyznało także wyróżnienie i 3 tys. zł Arturowi Pałydze za tekst *Auschwitz kotki*. Nagrodzonym gratulujemy i czekamy na telewizyjne realizacje wyróżnionych dramatów.

UKAZAŁ SIĘ 37. ZESZYT „NOWYCH SZTUK DLA DZIECI I MŁODZIEŻY”,

w którym znalazło się sześć wybranych utworów z rozstrzygniętego w maju 2014 przez CSD w Poznaniu 25. Konkursu na Sztukę Teatralną dla Dzieci i Młodzieży oraz jeden, *Kapelusz Pani Wrony*, z konkursu zeszłorocznego.

Z inicjatywy kilkudziesięciu dramatopisarzy i dramaturgów w dniu 24 stycznia 2015 roku odbyło się **SPOTKANIE ZAŁOŻYCIELSKIE STOWARZYSZENIA DRAMATOPISARZY I DRAMATURGÓW POLSKICH**, na którym zatwierdzono treść statutu Stowarzyszenia. W tajnym głosowaniu Prezesem Stowarzyszenia wybrana została Małgorzata Sikorska-Miszcuk. Członkami Zarządu zostali: Zuzanna Bućko, Marzena Sadocha, Konrad Dulkowski, Artur Pałyga. Siedzibą Stowarzyszenia jest Instytut Teatralny w Warszawie (dramatopisarze.polscy@gmail.com).

12 lutego 2015, na uroczystej konferencji w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie **ZAINAUGUROWANO OBCHODY 250-LECIA TEATRU PUBLICZNEGO W POLSCE.**

6 KWIETNIA OBCHODZILIŚMY 100. ROCZNICĘ URODZIN TADEUSZA KANTORA, reżysera, twórcy happeningów, malarza i scenografa, 26 grudnia – 200. rocznica śmierci Jana Nepomucena Potockiego, pisarza, autora *Rękopisu znalezionego w Saragossie*, pierwszego polskiego archeologa, a 7 października – 250. rocznica urodzin Michała Kleofasa Ogińskiego, kompozytora, pamiętnikarza i pisarza politycznego. Przypadające w tym roku rocznice i obchody z nimi związane zostały objęte patronatem UNESCO.

Kolejna edycja Festiwalu **ODNALEZIONIE W TŁUMACZENIU** odbyła się 9-11 kwietnia 2015.
www.odnalezionewtlumaczeniu.pl

NIE PRZEGAP!

grudzień 2014 – kwiecień 2015

W dniach 16-23 maja odbędzie się

**10. FESTIWAL POLSKICH
SZTUK WSPÓŁCZESNYCH
R@PORT**, na którym po raz 8. wręczona
zostanie Gdyńska Nagroda Dramaturgiczna
(www.festiwalraport.pl).

W ramach obchodów 250-lecia teatru publicz-
nego w Polsce, ponad 100 teatrów w całym
kraju zagra 23 maja spektakle w specjalnej
cenie **250 GROSZY** (2,5 zł). Wśród nich
znajdą się najgłośniejsze i najpopularniejsze
tytuły ostatnich sezonów.

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
tel. 22 555 72 86

licencje na wystawienie

Małgorzata Stańczyk

Sekcja Wielkich Praw
Licencje Krajowe
ul. Nalewki 8
00-158 Warszawa
tel. 22 530 53 35
malgorzata.stanczyk@zaiks.org.pl

biblioteka

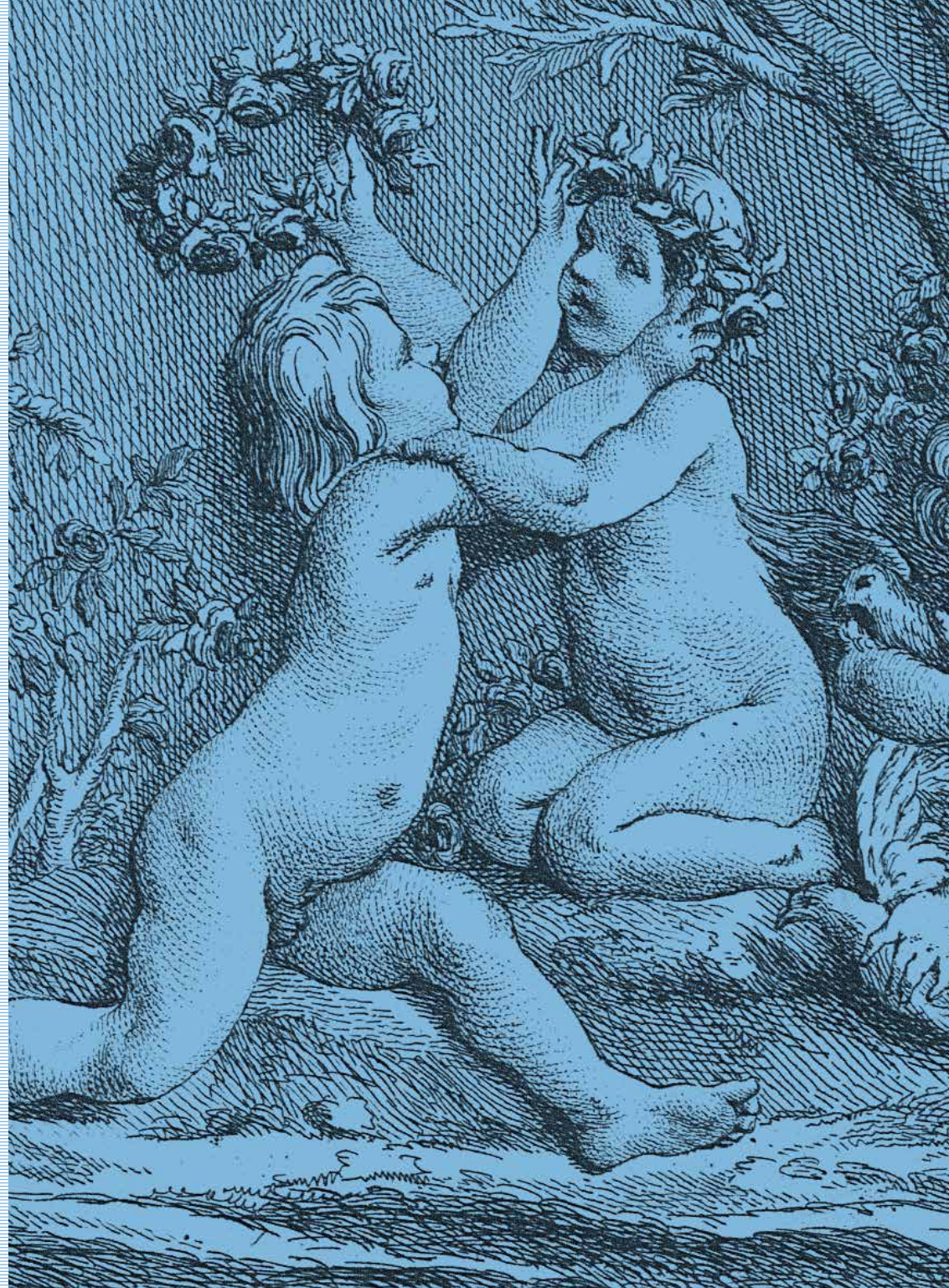
ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
tel. 22 556 71 87
biblioteka@zaiks.org.pl
godziny otwarcia:
8.00–16.00 (13.00–14.30 wypożyczenia)

zespół ds. komunikacji

komunikacja@zaiks.org.pl

redakcja biuletynu
Joanna Biernacka
zaiks.teatr@zaiks.org.pl

www.zaiks.org.pl

Alegoria wiosny | Jean-Baptiste Tilliard | akwaforta | ok. 1778 | źródło: Biblioteka Narodowa